

Пантелеймонова Яна Валеріївна

*студентка 2 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

Науковий керівник:

Красовська Ольга Олександрівна,
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

МІСЦЕ І РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Усучаснення нової української школи та управління нею вимагають відповідної підготовки керівників закладами освіти, формування в них інноваційної компетентності, готовність їх до розробки, оцінювання, аналізу та інтеграції інновацій в закладі освіти. Управління сучасним закладом освіти вимагає від керівника, його команди зміни стилю управління, застосовування разом із традиційними інноваційних підходів. Із урахуванням логіки дослідження розкриємо тлумачення поняття «інновація», «інновація в управлінні», «управління інноваційною діяльністю в освітньому закладі». Заслуговує на увагу думка Л. Ващенко, яка доводить, що «в педагогічній теорії та практиці здебільшого використовують поняття «інновації» (innovation), що дослівно перекладається як «в нове» [2].

Інновація – це нововведення, цілеспрямована зміна. Інноваційний підхід забезпечує умови для внесення системних змін в управління навчальним закладом, які спрямовані на його розвиток і покращення роботи, сприяють запровадженню нового змісту і форм управлінської діяльності на рівні закладу освіти, удосконалюють організаційну і професійну культуру закладу освіти. Як зазначає Л. Даниленко «принцип інноваційності в управлінні ЗЗСО демократизує і децентралізує управлінський процес, сприяє розвитку самостійності керівників у прийнятті управлінських рішень, створенню творчих груп учителів, які можуть стати самостійними суб'єктами управління з частковою автономією» [4].

Л. Даниленко пропонує наступну класифікацію освітніх інновацій:

- 1) науково-виробничі: комп'ютеризація; телекомунікація; матеріально-технічне оснащення;
- 2) психолого-педагогічні: новація у навчальному процесі; новація у виховному процесі; новація в управлінському процесі);
- 3) соціально-економічні: сучасні технології розвитку особистості, нововведення у правове забезпечення системи освіти, нововведення в економіку освіти) [4].

У своєму дослідженні О. Мармаза [5] серед інноваційних підходів до управління виділяє: адаптивне, гуманістичне управління (людиноцентристський підхід), діалогічний підхід, кібернетичне, мотиваційне, оптимізаційне, особистісно орієнтоване, партисипативне, реактивне управління (за відхиленнями), ресурсне, рефлексивне, суспільно-громадське управління за результатами, фандрайзинг, фасилітативне управління.

Інновації в управлінні є процесом здійснення цілеспрямованих змін, що спрямовані на перетворення певних компонентів у структурі організації або її функціонуванні. Інновації вимагають від керівників закладів стратегічного мислення, гнучкості та здатності швидко реагувати на зміни ситуації, здатності приймати нестандартні управлінські рішення, вміння ризикувати, бачити кінцевий результат і підбирати альтернативи. Як зазначає Л. Даниленко, «інновація в освіті є не лише кінцевим продуктом застосування новизни у навчально-виховному й управлінському процесах з метою зміни (якісного покращення) суб'єкта й об'єктів управління, а і процедурою їх постійного оновлення» [2, с. 30–31]. В основу інновацій в управлінському процесі покладені наукові ідеї, які представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Наукові ідеї, покладені в основу інновацій в управлінському процесі

№	Наукова ідея	Автор
1	Управління інноваційним розвитком загальної середньої освіти в регіоні	Л. Ващенко
2	Особистісно-орієнтована організація навчально-виховного процесу в ЗЗСО	М. Гузик
3	Проектно-інвестиційне управління закладом освіти	Л. Даниленко
4	Цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу	Г. Дмитренко
5	Адаптивне управління системою освіти	Г. Єльнікова
6	Модель професійної компетентності керівника навчального закладу	В. Маслов
7	Управління інноваційним розвитком системи освіти	С. Ніколаєнко
8	Інноваційні моделі підвищення кваліфікації управлінських і педагогічних кадрів освіти	В. Олійник
9	Громадсько-державне управління системою освіти в регіоні	П. Хобзей

Законом України «Про інноваційну діяльність» передбачено, що *об'єктами інноваційної діяльності є: виробниче обладнання та процеси; інноваційні програми і проекти; інфраструктура виробництва і підприємництва; механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції; нові знання та інтелектуальні продукти; організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва чи соціальної сфери; сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки; товарна продукція.*

Зазначимо, що основу інноваційних наукових ідей управління закладами освіти становить діяльнісний компонент, який розглядають як процес

досягнення запланованого результату за допомогою обраних методів, функцій, форм управління. Отже, інноваційну діяльність ЗЗСО:

- вид управлінської діяльності шляхом застосування інновацій;
- вид інвестиційної діяльності в умовах конкурентного середовища на ринку освітніх послуг;
- процес зміни результатів освітньої діяльності закладу освіти;
- спосіб ефективного використання інноваційних ідей, ресурсів, засобів, інноваційних технологій.

У Професійному стандарті «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» [35] трудові функції керівників визначають особливості інноваційної управлінської діяльності керівників ЗЗСО (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Особливості інноваційної управлінської діяльності керівників закладів загальної середньої освіти

A2. Компетентність стратегічного управління закладом освіти		
Професійні компетентності	Знання	Вміння і навички
A2.3 Здатність до інноваційного управління розвитком закладу освіти.	A2.3.31. Засади автономії закладу освіти. A2.3.32. Інноваційні технології менеджменту організацій, у т.ч. закладу освіти. A2.3.33. Вимоги до управлінської та організаційної культури керівника закладу	A2.3.У1. Забезпечувати автономію закладу освіти, зокрема управлінської, кадрової, фінансової, освітньої. A2.3.У2. Застосовувати в управлінській діяльності інноваційні технології управління закладом освіти. A2.3.У3. Застосовувати в діяльності засади управлінської та організаційної культури
Інноваційна компетентність		
Д1Л. Здатність генерувати і впроваджувати управлінську практику нові, перспективні ідеї, освітні інновації.	Д1Л. 31 Наукові методи пізнання, пошуку і впровадження нових перспективних ідей. Д1Л.32. Освітні інновації, їхні характеристики, особливості застосування Д1.3.33. Методики оцінювання інноваційної управлінської діяльності.	Д 1.1.У1. Генерувати і впроваджувати нові перспективні ідеї в управлінську діяльність керівника. Д1.1.У2. Аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій, умов їхнього впровадження. Д1 Л.У3. Інтегрувати інновації в управлінську діяльність, адаптувати їх до різних умов освітнього особливостей освіти. Д1.1.У4. Оцінювати результативність застосування освітніх інновацій та корегувати інноваційну управлінську діяльність.

Як важлива і соціально значуща проблема інноваційна діяльність визнана на рівні держави. Такі важливі документи як Концепція Нової української школи, закони «Про освіту» та «Про загальну середню освіту», Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» вказують,

що одним з актуальних напрямів державної політики в галузі освіти є інноваційна діяльність закладу освіти.

Інноваційні зміни потребують відповідного керування. Поняття «управління інноваційною діяльністю в освітньому закладі» характеризує вплив керівника закладу освіти (суб'єкта управління) на заклад освіти (об'єкт управління), який спонукає його до постійного та стабільного розвитку. Інноваційна діяльність закладу освіти є багатозначним поняттям, що передбачає:

- діяльність щодо модернізації або оновлення змісту (теорії і практики) за допомогою інновацій;
- процес зміни результатів освітньої діяльності, при чому зміни кардинальної та докорінної
- інвестиційна діяльність, яка завбачує певний комплекс практичних дій керівників закладів освіти щодо реалізації інвестицій [4]

Інноваціями в системі освіти є будь-які зміни (організаційні, економічні, технічні й управлінські), відмінні від наявної практики в даному закладі освіти. Погоджуємося з думкою науковців про те, що «будь-яка інновація під час її реалізації в загальноосвітньому навчальному закладі потребує інтелектуальних, матеріальних, часових затрат усіх учасників навчально-виховного й управлінського процесу» [3, с. 32].

Таким чином, можемо зробити висновок, що *інноваційна компетентність керівників закладів загальної середньої освіти* є надзвичайно важливою і їй приділяється багато уваги, оскільки освітні реформи можуть бути втілені в життя за умови здатні керівників до продукування та впровадження в управлінську практику нові, перспективні ідеї, освітні інновації та застосовувати інноваційні технології менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко Є. І. Інноваційні підходи до управління загальноосвітніми навчальними закладами. Наукові записки НДУ ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2015. №3. С. 7-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2015_3_3
2. Кравченко В. О. Менеджмент: Навчальний посібник. Одеса: Атлант, 2013 р. 165 с.
3. Любченко Н. В. Тайм-менеджмент в освітній установі: спецкурс. Наук.-метод. посіб.; за ред. Є. Р. Чернишової; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2013. С. 221–232
4. Мармаза О.І. Інноваційний менеджмент. Харків : ТОВ «Планета-принт», 2016. 197 с.
5. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. Харків: Видав. гр.«Основа», 2004. 240 с.